

Свободата на човека в своята нетленна същност е свободата на Бога, защото съвършената свобода се усъвършенства в любовта, т.е. в Бога. Бог винаги зове свободно към границите не на някаква раболепна връзка, а на любовното единение, след като човекът в цялата божествена икономия не е никакво враждебно същество, не е големият противник, а големият съотборник на свободата в страшната игра на свободата. Свободата, която се отделя от Бога, е трагедията на греха и свобода, която е загубила своето есхатологично начало и харизматична пълнота. Наистина е трагично, че на свободата на Бога бе противопоставена привидната свобода на човека от Бога, тоест свободата на падналия човек, която всъщност е грехът. Тя е сомнението и гордостта на човека, който си мисли, че сам може да иска своята свобода без да знае, че само Бог е Този, Който иска свободата на човека, бидейки свидетелство за любовта, която стига до смърт.

Спираме се върху това, защото във век на неограничена свобода и смесване на свободите, които имат за свой източник индивидуалния човек и индивидуалните права на човека, въпреки че свободата конституира сърцевината на личностното съществуване и изразява начина на личностното съществуване, тя се превръща в мъчителен въпрос и кръстен проблем. Свободата не се отъждествява с природата, а се свързва с благодатта. „Тя е удивление, което е по-чудно и от природата. Свободата възплащава абсолютното уважение на Бога към Неговото творение. Тя е поразителна мярка за любовта, която се подчинява единствено на Възлюбения без никога да Го подчинява” [1]. Свободата е богочовешка тайна, чудото на взаимното любовно разположение между Бога и човека, плод от срещата между снизхождащата Божия любов и възхождащата любов на човека. Славата на човека е свободата на Бога и слава на Бога е свободният човек. Без свободата Бог е небесен садист, а човекът - земен подсъдим.

Свободата е дело на Бога в човека, дар, който усвояваме чрез голяма борба и непрестанна аскеза. В полето на духовните подвизи, както се нарича Великият Пост, от синове на робството ние сме призвани да станем чеда на свободата в богатството на благодатта на единия Бог-Отец, Чиято изобилна благост и голяма любов побеждава всеки човешки грях и справедливост, всяка фарисейската почтеност и непочтеност на лицемерието. Бог, Който ни обича, не налага нашата свобода, а умолява за нея и я очаква чрез нашата любов. Ако искате, Той я предлага и дава като непрестанна аскеза, като кръстно благословение, така че от свобода *от* нещо да стане свобода *за* нещо. Ние

сме длъжни да бъдем свободни от всичко, което ни поробва, за да станем свободни за всичко, което ни усъвършенства. Без първото не се постига второто. Първото е свободата като аскетически път, който стига до разпването на помислите, до промяната на нашето мислене, което изисква трайна жертва и себежертва, която се придобива с усилие и мъчителна борба. Това е тъждествено с християнския живот, който без Кръста, без опита от мъдростта и величието на есхатона, от есхатологичната красота и съвършенство, става лишен от любов порочен живот.

Аскезата е призвана да стане трайно насилие над собственото ни аз, за да постигнем нашата истински свободна свобода. Милостта на Христос е Неговият Кръст, а Неговият Кръст, тоест животът на Бога като всекидневен кръст на хората, е тайната на съвършената и пълна свобода.

Свободата е съвършеният дар на милостта на Христос в подвига на човека и тази свобода дава плодове, бидейки свещенодействена, в бездната на личността, именно там, където свободата на Бога е претърпяла своето сатанинско изопачение, бидейки поробена на неразумието на индивидуализма и на всички негови скръбни последици. Да съществува само моето аз и никой друг, да мисля, че осъществявам себе си - моята свобода – в освобождаването от Другия, това представлява демонична заблуда. Затова първото дело на жадуващия за свобода човек трябва да бъде неговата свобода от индивидуалността. Индивидуализмът като обожествяване на така наречените индивидуални свободи и права унищожава свободата на личността и на личностите, в отхвърлянето на правата на другите, в пълното пренебрегване на нашия ближен, от който зависят „животът и смъртта“.

Индивидуалната свобода е свободата на западния или европейски човек, на новия и титаничен, паднал и подземен човек, поробена в насладите и пленена в безмерността на благата, активирани от свободата на греха и на смъртта, на покварата и на ада, на безбожния хуманизъм и на атеистично съчувствие. Това е свободата на нашето време, свободата на егоцентричния човек и на индивидуалистичния живот. Колко много хора не осъществяват своята свобода в произволието да не вършат нищо или да вършат само зло! Християнската свобода представлява точно обратното: свобода от греха и страстите, от вещите и благата, свобода в извършването на добродетелите и на Божиите заповеди, свобода, която върши само доброто и знае само да обича. Никой не може „да твори и да поучава“, ако първо не е свободен, и никой не е свободен, ако не премине през бездната на смирението и покаянието, на смирението, което осъществява покаянието.

Една такава свобода, която е свободата на Христос и на Неговата Църква чрез пътя на покаянието, достига своя връх в светостта. Покаянието и светостта са двете най-вътрешни и жизнени сили на свободата, на единствената свобода, която е способна да обича и да прислужва. Само светецът реално е свободен и имайки чувство за собствената си немощ, той се намира в състояние на постоянно покаяние, и следователно е единствено свободният да обича и да служи – без да прави разлика – на всички хора и всички Божии творения. Само светиите свещенодействат св. дарове, както те се обобщават в святата любов. Св. ап. Павел ни припомня: „с любов си услужвайте един другиму” (Гал. 5:13). Истинската свобода е присъединяване към истината и любовта, към истината на любовта, по такъв начин, че да не съществува друг избор.

Ние реално сме свободни в нашата съвместна свобода, факт, който определя так. нар. наша автономност като една от най-големите заблуди. Без Д(д)ругия не съществува свобода и, следователно, нито любов, тъй като моята свобода „бъде съдена от чужда съвест” (1 Кор. 10:29).

Другият е моята съвършена свобода в усъвършенстването на моята любов към него. Истински влюбен в свободата е този, който прославя другия повече от себе си и търси не своето, а това на другите; този, който от своите индивидуални претенции преминава към претенциите на другите, от съблазнта на индивидуалния живот се връща към радостта – рая – на живота с другите и за другите. Естествено днес съществува голямо объркване, след като „не знаем как да бъдем свободни; претендираме за нашата свобода в ущърб на другите и не искаме ни най-малко да отстъпим заради някой друг; ще сметнем това за потъпкване на нашите индивидуални права и свободи. Днес всички страдаме от безмерен егоизъм. Това не е свобода. Свободата означава, че се научаваш да имаш претенции само от себе си, не от живота или от другите, и знаеш да даваш; свобода означава жертва в името на любовта”

[\[2\]](#)

Съвременните хора, оковани в една цивилизация, тъждествена с индивидуализма – това е европейската или западната так. нар. цивилизация – сме затворени и блуждаем в лабиринта на неограничените и неконтролируеми, лъжливи и привидни наши свободи, отказвайки да дръзнем към свободата от нашето аз, което не означава да се потопим в някакво бездейно блаженство, а да създадем твърдата и основна предпоставка за съзнателна дякония спрямо другите. Да дръзнем към свободата от нашия грях и страсти, не на равнището на някакво индивидуално оправдание и щастие, а на ре-активирането на нашите харизми, които са харизми не за индивидуална употреба и проявяване, а за израстване и съграждане на другите. Да дръзнем дори към свободата от нашите излишни и непотребни блага, когато в своята индивидуална употреба и злоупотреба те подхранват смъртта, тоест когато, лишавайки другите от тях, унищожаваме любовта, неизчерпаемия извор на живот.

Достоевски казва на един млад студент, че „в нашата епоха изравняват свободата с разюздаността на страстите, докато истинската свобода се състои в господството на човека над себе си и в Неговата воля. В нашата епоха изравняват свободата с икономическата сигурност. Напротив, най-голямата свобода не е човек да трупа блага и да се подсигурия с пари, а да раздаде всичко, което има и да отиде да стане слуга на всички”. Това е свободата, към която трябва да дръзнем, която се доближава до парадокса и в християнските общества: свободата от имането и притежаването, дърдоренето на думи и дела, за да преобразим нашето аз в жертвено и любящо битие, именно в жертване не на имането, а на битието, за да стане битие, което съществува, докато не притежава нищо, което е истинско свободно като принасяне и раздаване заради другите.

Един от големите грехове е, че цялата красота - тоест истината в любовта и чрез любовта- на Великия пост се изчерпва и се задушава в религиозни емоции и обичаи, в метафизични търсения и блуждания, в затворено блаженство и самооправдано бездействие. Забравяме, че тази красота ни се открива като поле на подвига и особено на добродетелите, като време за себепознание и познание на вътрешния човек, на сърцето (Рим. 7:22), на смирение и покаяние, на себеукоряване и осъзнаване на греховете, на битка и борба срещу демоните, и всичко това не като (израз на) самодостатъчност и съвършенство на нашия християнски или духовен живот, а като главно условие за осъществяването на нашите отношения с другите и упражняване на нашите харизми заради другите. Демоните не биват прогонени чрез никакви екзорцизми, а чрез живота по Христос – т.е. чрез богатството на дарове и сили в Светия Дух, както то е съхранено в смиреномъдрието и милостта „по Божие подобие”. За да доближим другите, не е нужно само да ги гледаме и да им се покланяме като икони на Бога, а преди това трябва да „страшим от вредните помисли и да се въздържаме от греховните страсти”.

Раздялата между светостта и любовта унищожава всяка лична връзка и осуetyа всяко човешко състрадание. Ако любовта не променя естеството на нещата и на състоянията, това е така, защото отсъства свобода от злите страсти заради святата страст на любовта.

Трябва да подчертаем, че любовта- бидейки винаги Божия любов - се изразява като дякония, като харизма на дяконията, спрямо конкретната личност, спрямо нашия конкретен брат, тъй като не съществува любов към човека или към абстрактното човечество, а към личността и конкретните нужди на ближния. От възвишеността на химна на любовта Църквата ни пренася в реалните условия на нашия брат, където

любовта се упражнява не просто като човеколюбие, а като братолюбие.

Християните не са защитници на никакви теоретични принципи и аксиоми, на никакви велики идеи и цели, тъй като „съботата е направена за човека, а не човек за съботата:” (Мк. 2:27). Те са свободни в своето смирение, в своята смирена любов към своя ближен, която има за свой неизчерпаем извор любовта към техния Господ. „Богopodobието е само за онези, които чрез голяма любов свободно са се поробили на Бога”(св. Диадок Фотикийски). Тяхната дякония е плод на свободата в Христос - ясно пророческа - подражаваща на служението на Христос, Който не дойде, за да властва, а да служи (Мат. 20:28). Думите на Господ са директни „ между вас обаче няма да бъде тъй; но който иска между вас да бъде големец, нека ви бъде слуга; и който иска между вас да бъде пръв, нека ви бъде раб ”(Мат. 20:26-27). Служението на християните е служение на Христос в лицето на Неговите братя, което превръща това служение в извор на благодат и радост. . .

Превод от гръцки: Константин Константинов

---

[1] ΧρίστοςΓιανναρά, ΣχόλιοστοΑσμαΑσμάτων, σελ. 116.

[2] Α. Ταρκόφски, Σμιλεύονταστοχρονο, σελ. 248 εξ.{jcomments off}